

φ 6

BIBΛIO

Ένας ζωγράφος θυμάται

Νεοελληνική Προσωπογραφία. Περικλής Βυζάντιος: «Η ζωή ενός ζωγράφου», Αυτοβιογραφικές σημειώσεις. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1994, σελ. 405 + εικ. 86 εκτός κειμένου.

ΣΠΑΝΙΩΣ έχω διαβάσει, με περισσότερο ενδιαφέρον, βιβλίο άσχετο προς τη λογοτεχνία, όσο τούτα τα απομνημονεύματα του Περικλή Βυζάντιου (1893-1972). Και όχι μόνο με ενδιαφέρον, μα και με πολλήν ευχαρίστηση και θετικήν ωφέλεια.

Του Γ.Π. Σαββίδη

Τον ε γνώρισα λίγο, στις καλές του, και διατήρησα τη μνήμη ενός κομψού, ιδίorrhυθμου ζωγράφου, που η καλλιεργημένη κουβέντα του εσπίθιζε με ανάλαφρη ειρωνεία. Όμως δεν μπορούσα να διανοηθώ πως θα είχε τη διάθεση, κατά τους τελευταίους μήνες της αρρώστιας του, να καταγράψει όσα θυμόταν από την πολυκύματη μακρά ζωή του.

Ο μακαρίτης δεν ε πρόλαβε να ολοκληρώσει τη συγγραφική του επιθυμία. Το βιβλίο που διαβάζουμε πραγματοποιήθηκε χάρη στην έμπειρη επιμέλεια της κυρίας Λίνας Κάσδαγλη, που μας εξηγά τα καθέκαστα στο δικό της πρόλογο

(σσ. 7-9): «Ο Βυζάντιος (...) έριξε στο χαρτί, αποσπασματικά, σε διάφορες εποχές, (την ιστορία του) όπως την αισθανόταν ή την θυμόταν εκείνη τη στιγμή, περιδιαβάζοντας ανάμεσα σε σκέψεις, αναμνήσεις, χαρακτηρισμούς ανθρώπων, αξιολογήσεις καλλιτεχνών, παιχνίδια της φαντασίας του».

Ο κυρίως τόμος αποτελείται από ένα «Χρονολόγιο Π. Βυζαντίου» συνταγμένο από τον Εμμ. Χ. Κάσδαγλη (11-12) και δύο άνισα μέρη: Α. Η ζωή ενός ζωγράφου [Πρόλογος του συγγραφέα - Παιδικά χρόνια - Νεανικά χρόνια, 1910-16 - Σταθμοί μιας σταδιοδρομίας, 1917-39 - Αναμνήσεις από τον παλιό καιρό - Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, 1940-41 - Ημερολόγιο της Κατοχής, 1941-42 - Πρόσωπα και Τόποι, 1943-71* - Απόψεις και σκέψεις - Δοκιμές σε άλλο χώρο - Επίλογος: Ένα Γράμμα (19-295)]. Β. Το έργο του Βυζαντίου: Συγκριτική ανάλυση του Jean Laude, σε

Ο ζωγράφος Περικλής Βυζάντιος

μυστηριώδη διασκευή της Λίνας Κάσδαγλη (299-386). Κλείνει δε με το απαραίτητο Ευρετήριο Κυρίων Ονομάτων (389-395), που το συνέταξε τρίτο μέλος της οικογένειας Κάσδαγλη, η Δέσπω Σολομού. Πέραν από την καταπληκτική οπτική μνήμη του συγγραφέα και την έμφυτη γοητεία της αφήγησης, αυθεντική, νο-

μίζω, υπόσταση έχουν οι σελίδες ημερολογίου του για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στο Παρίσι (77-89), για το Διχασμό στην Αθήνα (90-108), για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (145-160) και θέβαια το Ημερολόγιο της Κατοχής (161-252).

Ουσιώδες συμπλήρωμα του τόμου αποτελεί, φυσικά, η πλούσια εικονογράφηση με

χρωματιστούς πίνακες, σχέδια και φωτογραφίες, που μας ζωντανεύουν και οπτικώς πρόσωπα και πράγματα, για τα οποία γίνεται λόγος. Από αυτές τις εικόνες, 18 παρεμβάλλονται στο κείμενο, ενώ εκτός κειμένου έχουμε 8 παλιές οικογενειακές φωτογραφίες, 8+10 από τη νεανική θητεία του Βυζαντίου στο Παρίσι (1911-15), 10 από την περίοδο του Μεσοπολέμου (1924-38), 10 από τον Πόλεμο και την Κατοχή, 8 από τα μεταπολεμικά χρόνια (1956-71), και 4 τουριστικά (1959-61). Σιωπηρή μαρτυρία για τη στοργή της κόρης του ζωγράφου, Μαριλένας Λιακοπούλου.

Έτσι, αγαλά και ο αναγνώστης μένει με κάμποσες απορίες για το «αχειροποίητο» αυτών των κειμένων, έχουμε μίαν οπωσδήποτε στέρεη βάση για ένα υποκειμενικό πανόραμα της καλλιτεχνικής ζωής στην Ελλάδα, στα χρόνια της βαθμιαίας δημόσιας ανάπτυξης της νεωτερικής ζωγραφικής μας και της εξάπλωσής της σε χώρους όπως το θέατρο είτε οι εφαρμοσμένες γραφικές τέχνες. Και αυτό, εάν συλλογιστούμε τα σημερινά χάλια της ιστορίας της νεοελληνικής τέχνης, δεν είναι διόλου λίγο.

*Πιθανότατα πρόκειται για αναδημοσιεύσεις από εφημερα έντυπα που, φευ, δεν προσδιορίζονται.